

Sygn. akt I UK 323/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)

SSN Katarzyna Gonera

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wyłączenie z ubezpieczenia z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 8 stycznia 1998 r.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 30 maja 2006 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w B.

z dnia 26 lipca 2005 r., sygn. akt III AUa .../05,

oddala skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 27 sierpnia 2004 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U Nr 137 poz. 887 ze zm.), uchylił swoją wcześniejszą decyzję z dnia 9 sierpnia 2004 r., jak również stwierdził w myśl art. 83 ust. 1 pkt 1,2 i 3

w związku z art. 38 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 i 13 pkt 4 ustawy, że A. P. podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej w okresach od 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. i od 1 stycznia 1999 r. do chwili obecnej oraz wymierzył należne składki za ten okres wraz z odsetkami, z wyjątkiem przedawnionych należności na ubezpieczenie zdrowotne.

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji, a podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne. Wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 1993 r. do 31 grudnia 1997 r. Prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej rozpoczął z dniem 3 grudnia 1997 r. Po ustaniu zatrudnienia w ramach stosunku pracy wnioskodawca zgłosił w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w B. wniosek o objęcie go ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy z uwagi na fakt posiadania przez żonę własności gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 hektara przeliczeniowego, nie informując o prowadzeniu działalności gospodarczej. Rolniczy organ rentowy (zwany dalej Kasą) decyzją z dnia 20 stycznia 1998 r. stwierdził podleganie wnioskodawcy ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 stycznia 1998 r. Decyzjami z dnia 20 lipca i 12 sierpnia 2004 r. Kasa stwierdziła ustanie ubezpieczenia społecznego rolników wnioskodawcy od 1 stycznia 1998 r., o czym powiadomiła Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.. W obu decyzjach podnoszono, że wnioskodawca nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie z mocy ustawy co najmniej rok przed podjęciem działalności gospodarczej (art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników – jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.). W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że decyzje ZUS-u o objęciu wnioskodawcy od dnia 1 stycznia 1998 r. ubezpieczeniem z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej były słuszne, gdyż nie spełniał on warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Wyrokiem z dnia 26 lipca 2005 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. oddalił apelację wnioskodawcy, dzieląc ustalenia i ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny wskazał, że – jak wynika z akt ubezpieczeniowych – wnioskodawca w dniu 16 grudnia 1997 r. zgłosił się do ubezpieczenia z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej i złożył oświadczenie, iż jednocześnie jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Decyzją z dnia 19 grudnia

1997 r. ZUS stwierdził, że nie podlega on ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na podleganie ubezpieczeniu w związku z pozostawaniem w stosunku pracy. Wskazana decyzja zawierała pouczenie, że w wypadku ustania ubezpieczenia pracowniczego przy dalszym prowadzeniu działalności gospodarczej należy w ciągu 10 dni powiadomić o tym organ rentowy. Wnioskodawca nie tylko nie wywiązał się z obowiązku nałożonego na niego wyżej wspomnianą decyzją, ale po ustaniu zatrudnienia zgłosił do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego wniosek o objęcie go ubezpieczeniem rolniczym. Zdaniem Sądu drugiej instancji wnioskodawca świadomie nie informował ZUS-u o zakończeniu zatrudnienia i ustaniu ubezpieczenia pracowniczego, natomiast składając w Kasie wniosek o objęcie go ubezpieczeniem rolniczym nie podał, że od dnia 3 grudnia 1997 r. prowadzi działalność gospodarczą oraz że ZUS wydał decyzję z dnia 19 grudnia 1997 r. w przedmiocie jego ubezpieczenia w związku z prowadzoną działalnością. Przystępując do ubezpieczenia rolniczego wnioskodawca przedstawił tylko świadectwo pracy o zakończeniu zatrudnienia i jako małżonek rolnika został objęty tym ubezpieczeniem. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przedstawiony przez Sąd pierwszej instancji sposób postępowania wnioskodawcy wskazuje, iż świadomie przystąpił do ubezpieczenia rolniczego nie informując o prowadzeniu działalności gospodarczej, a po ustaniu zatrudnienia w ramach stosunku pracy nie zgłosił do ZUS-u wniosku o objęcie go ubezpieczeniem, zgodnie z pouczeniem, jakie otrzymał w decyzji z dnia 19 grudnia 1997 r. W tej sytuacji wnioskodawca nie spełniał warunków określonych w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1997 r. do 1 maja 2004 r., ponieważ przed podjęciem działalności gospodarczej podlegał ubezpieczeniu pracowniczemu, a pozarolniczą działalność gospodarczą rozpoczął jeszcze przed objęciem go ubezpieczeniem społecznym rolników. Dla możliwości wyboru ubezpieczenia ustawa stawiała tymczasem wymóg podlegania ubezpieczeniu rolniczemu co najmniej przez 1 rok przed podjęciem pozarolniczej działalności gospodarczej. Skoro zatem wnioskodawca podjął pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 3 grudnia 1997 r., podlegając w tym czasie ubezpieczeniu pracowniczemu i nie będąc bezpośrednio przed podjęciem działalności ubezpieczonym rolnikiem, to po rozwiązaniu stosunku pracy z dniem 31 grudnia 1997r. powinien podlegać ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej poczynając od dnia 1 stycznia 1998 r. Sąd Apelacyjny powołał się w tym zakresie na przepisy art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 ust. 4 ustawy z dnia

13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U Nr 137 poz. 887 ze zm.), z których wynika, że osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą podlegają z tego tytułu obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z dniem rozpoczęcia działalności.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych polegającą na przyjęciu, że wnioskodawca spełnia warunki do objęcia go obowiązkowym ubezpieczeniem w trybie wymienionej ustawy oraz naruszenie prawa procesowego polegające na obrazie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne przyjęcie, że wnioskodawca otrzymał decyzję z dnia 19 grudnia 1997 r. i znał w związku z tym zawarte w niej pouczenie o konieczności powiadomienia ZUS w przypadku ustania okoliczności powodujących wyłączenie z ubezpieczenia społecznego w sytuacji, kiedy takie doręczenie decyzji nie miało miejsca, a w aktach ZUS brak jest zwrotnego poświadczenia odbioru decyzji. Skarżący zarzucił także nieważność postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 3 k.p.c. przejawiającą się w tym, iż zostało prawomocnie zakończone postępowanie w sprawie syng. akt V U 3335/04 Sądu Okręgowego w B., dotyczące objęcia wnioskodawcy obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, w której to sprawie Kasa prawomocną decyzją z dnia 17 marca 2005 r. uchyliła decyzje z dnia 20 lipca i 12 sierpnia 2004 r., co skutkowało objęciem wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym rolniczym od dnia 1 stycznia 1998 r. i oznaczało, że żądanie wnioskodawcy zostało uwzględnione w całości.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że ZUS nie wykazał stosownie do art. 232 k.p.c., iż skarżący decyzję z dnia 19 grudnia 1997 r. otrzymał, a tym samym został poinformowany o okolicznościach określonych w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. W tej sytuacji wnioskodawca nie może ponosić ujemnych konsekwencji braku pouczenia o sposobie postępowania w przypadku rozwiązania umowy o pracę. Ponadto Sąd drugiej instancji prowadząc postępowanie i wydając zaskarżony wyrok orzekł o materii, która została już prawomocnie osądzona w sprawie, w której Kasa uwzględniła w całości żądanie poprzez ustalenie, że od dnia 1 stycznia 1998 r. podlega on ubezpieczeniu społecznemu rolników. Przepis art. 9 ust. 2 ustawy z

dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych zawiera zasadę stanowiącą, że osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega jednemu obowiązkowemu ubezpieczeniu. Skoro zatem wnioskodawca od dnia 1 stycznia 1998 r. podlegał ubezpieczeniu rolniczemu, przeto nie mógł podlegać obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z innego tytułu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna jest nieuzasadniona. W pierwszej kolejności nieusprawiedliwiony okazał się zarzut nieważności postępowania, o której stanowi art. 379 pkt 3 k.p.c. Zgodnie z powołanym przepisem nieważność postępowania zachodzi, jeżeli o to samo roszczenie między tymi samymi stronami toczy się sprawa wcześniej wszczęta albo jeżeli sprawa taka została już prawomocnie osądzona. Prawomocne osądzenie sprawy skarżący upatruje w prawomocności decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 17 marca 2005 r., którą – w uwzględnieniu odwołania wnioskodawcy – uchylono decyzje Kasy z dnia 20 lipca i 12 sierpnia 2004 r. oraz w prawomocności postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 27 kwietnia 2005 r., którym umorzono postępowanie w sprawie o sygn. akt V U .../04 wszczęte na skutek odwołania skarżącego od powołanych wyżej decyzji Kasy, stwierdzających niepodleganie przez niego ubezpieczeniu społecznemu rolników. Postanowienie Sądu w tamtej sprawie zostało wydane na podstawie art. 477¹³ k.p.c., zgodnie z którym zmiana przez organ rentowy zaskarżonej decyzji przed rozstrzygnięciem sprawy przez sąd – przez wydanie decyzji uwzględniającej w całości lub w części żądanie strony – powoduje umorzenie postępowania w całości lub w części. Poza tym zmiana lub wykonanie decyzji nie ma wpływu na bieg sprawy. Przede wszystkim w myśl art. 366 k.p.c. z powagi rzeczy osądzonej korzysta wyłącznie prawomocny wyrok sądu i to tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Prawomocna decyzja organu rentowego nie ma natomiast przymiotu powagi rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c., nie może więc powodować nieważności postępowania sądowego, o jakiej stanowi art. 379 pkt 3 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2000 r., II UKN 79/00 (OSNAPIUS z 2002 r. nr 13, poz. 317). Nie budzi wątpliwości, że w sprawie niniejszej oraz w sprawie V U 3335/04 Sądu Okręgowego w B. nie zachodzi tożsamość strony pozwanej, gdyż w rozpoznawanej sprawie jest nią Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., zaś w sprawie zakończonej umorzeniem postępowania była nią Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

Oddział Regionalny w B.. Tożsamy nie jest również przedmiot sprawy, albowiem w niniejszej sprawie jest nim podleganie przez skarżącego ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, natomiast w tamtej sprawie przedmiot postępowania stanowiło podleganie przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników. Wreszcie należy zauważyć, że z powagi rzeczy osądzonej nie korzystają postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania w warunkach, o których mowa w art. 355 § 1 k.p.c. lub 477¹³ k.p.c. W takim bowiem przypadku sąd uwzględnia okoliczności, które stanowią przeszkodę merytorycznego rozpoznania sprawy, a w konsekwencji takie postanowienie nie jest orzeczeniem rozstrzygającym co do jej istoty.

W ramach określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. podstawy naruszenia przepisów postępowania, mogącego mieć istotny wpływ na wynik sprawy skarżący zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolne przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że wnioskodawca otrzymał decyzję z dnia 19 grudnia 1997 r. i znał w związku z tym zawarte w niej pouczenie o konieczności powiadomienia ZUS o ustaniu okoliczności powodujących wyłączenie z ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą w sytuacji, gdy takie doręczenie nie miało miejsca, a w aktach ubezpieczeniowych brak jest zwrotnego poświadczenia odbioru decyzji. W myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Wyłączenie to oznacza pozbawienie stron możliwości kwestionowania prawidłowości dokonanych przez sąd ustaleń poprzez odnoszący się do sfery oceny i wnioskowania zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. Konieczne jest zatem postawienie zarzutu naruszenia takich przepisów postępowania, które doprowadziło do wadliwości postępowania dowodowego, co w konsekwencji – przez dokonanie błędnych ustaleń stanu faktycznego – mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej wnioskodawca powołał art. 39 k.p.a. oraz art. 232 k.p.c. Zarzut naruszenia przez organ rentowy przepisu art. 39 k.p.a. nie może stanowić podstawy kasacyjnej określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarga kasacyjna jest bowiem skierowana przeciwko orzeczeniu Sądu drugiej instancji, a przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie mają zastosowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1999 r., II UKN 468/98, OSNAPiUS-wkł. z 1999 r. nr 12, poz. 7 oraz z dnia 21 stycznia 2000 r., II UKN 322/99, OSNAPiUS z 2001 r. nr 18, poz. 571). Przepis art. 232 k.p.c. stanowi, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę. Oznacza to, iż w

kontradictoryjnym procesie cywilnym to strony zobowiązane są do wykazywania odpowiedniej aktywności dowodowej, zaś działanie z urzędu nie jest obowiązkiem sądu, lecz jego uprawnieniem. Powołany przepis nie zobowiązuje zatem sądu do zbierania dowodów z urzędu, jeśli zebrany w sprawie materiał jest dostateczny dla jej rozstrzygnięcia. Skorzystanie przez sąd z tej możliwości jest właściwe wówczas, gdy uzna rezultaty dotychczasowego postępowania za niewystarczające dla wyjaśnienia okoliczności mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.). Skarga kasacyjna nie zarzuca, aby w toczącym się procesie doszło do naruszenia reguł dowodowych poprzez nieuprawnione przesunięcie ciężaru dowodzenia wynikającego z art. 232 k.p.c., skarżący upatruje natomiast naruszenia powołanego przepisu w oparciu przez Sądy obu instancji ustaleń faktycznych na ogólnych twierdzeniach strony pozwanej oraz nieustaleniu istotnych w sprawie okoliczności, co w konsekwencji pozwoliło na przyjęcie świadomego podjęcia przez wnioskodawcę działań mających na celu uniknięcie podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Twierdzenie to nie poddaje się jednakże kontroli kasacyjnej wobec braku zarzutu uchybienia przepisowi art. 227 k.p.c., zgodnie z którym przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, bądź art. 6 k.c. określającego reguły dowodzenia. Przepis art. 6 k.c. stanowi, że ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Określa zatem przedmiot dowodu (fakty) i osobę, na której spoczywa ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Fakty te są przedmiotem ustaleń faktycznych dokonywanych przez sąd, a te z kolei tworzą podstawę wyrokowania, które jest rozstrzygnięciem sporu na podstawie dokonanych ustaleń z zastosowaniem prawa materialnego. Jeżeli więc zostały naruszone ogólne normy dowodowe, a przedmiotem dowodzenia jest kwestia materialnoprawna (tj. w jakim zakresie strona udowodniła swoje twierdzenia), stanowi to podstawę zarzutu naruszenia prawa materialnego. Takiego zarzutu skarga kasacyjna zaskarżonemu wyrokowi jednak nie stawia.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że skarżący przypisuje decyzji organu rentowego znaczenie prawne, jakiego ona nie posiada. Obowiązek podlegania ubezpieczeniu społecznemu powstaje z mocy samej ustawy w przypadku zaistnienia określonych w niej warunków. Oznacza to, że co prawda organ rentowy wydaje decyzje w sprawach podlegania ubezpieczeniu oraz ustania ubezpieczenia, jednakże decyzja taka nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratoryjny i jako taka nie rodzi stanu

prawnego, a tylko stwierdza jego istnienie. W przypadku bowiem, kiedy mamy do czynienia z obowiązkiem bądź prawem wynikającym wprost z ustawy (z mocy prawa), skutek prawny następuje z datą spełnienia się warunków ustalonych w tej ustawie, natomiast decyzja, jako akt konkretyzujący przedmiot i skierowana do indywidualnego adresata, ma charakter deklaratoryjny. Decyzje deklaratoryjne ustalają jedynie istnienie i zakres jakiegoś stosunku prawnego, który powstał wcześniej z mocy przepisów prawnych. Skutki prawne w tego typu sytuacjach powstają więc *ex tunc*, jako skutki ziszczenia się określonych w przepisach prawa warunków, a nie *ex nunc* jako skutki prawne decyzji deklaratoryjnej, która może być wydana w każdym czasie, jako że nie kreuje nowego stanu prawnego, a tylko stwierdza jego istnienie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2005 r., I UK 195/04, OSNP nr 21, poz. 339).

Nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.). Przepis ten stanowi, że osoba spełniająca warunki do objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 7, który to przepis odnosi się do duchownych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Przepis art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10 ustawy dotyczy osób podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, będących osobami wykonującymi pracę nakładczą (pkt 2), osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług oraz osobami z nimi współpracującymi (pkt 4), osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi (pkt 5), posłami i senatorami (pkt 6) oraz duchownymi (pkt 10). Oznacza to, że przepis art. 9 ust. 2 ustawy nie reguluje podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego osób prowadzących jednocześnie działalność pozarolniczą i rolniczą. Kwestia ta uregulowana została w art. 5 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym ubezpieczenie społeczne rolników, jeżeli nie podlegają oni obowiązkowi ubezpieczeń społecznych na podstawie ustawy, regulują odrębne przepisy. Przez przepisy te należy rozumieć uregulowania zawarte w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.). Stanowi ona w art. 16 ust. 1 pkt 2, iż ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu podlega domownik rolnika, którego

gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, przy czym przepisu tego nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu (art. 16 ust. 3 ustawy). Z kolei w myśl art. 7 ust. 1 pkt 2 ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy domownik rolnika, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, jeżeli domownik ten nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu. Przez „inne ubezpieczenie społeczne” rozumie się przy tym osobę podlegającą obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objętą przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym (art. 6 pkt 12 i 13 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.